

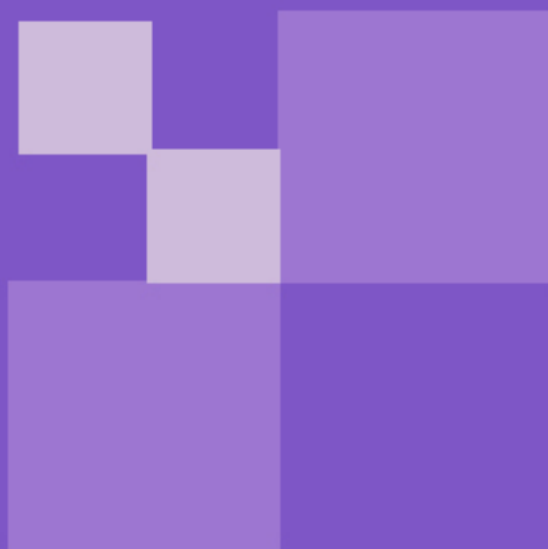

R

ecés a la ciutat

El Déu de la tendresa, la cura
i la misericòrdia «fins a l'extrem»

Pepa Torres Pérez

Aquest quadern és fruit del Recés a la Ciutat que es va celebrar durant la Setmana Santa del 2016 a la l'Església del Sagrat Cor - Jesuïtes

La totalitat d'aquest llibre, tant el contingut com el disseny estan sotmesos sota llicència <<Reconeixement-No comercial-Obres derivades>> que podeu consultar a la xarxa a <<http://cat.creativecommons.org/licencia/>>

Edita CRISTIANISME I JUSTÍCIA
Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismejusticia.net
ISSN: 2014-6485

Edició: Anna Pérez i Mir
Correcció del text: Núria Garcia Caldés
Disseny coberta: Jordi Pascual Morant
Disseny i maquetació interior: Pilar Rubio Tugas
Març del 2017

RECÉS A LA CIUTAT

El Déu de la tendresa, la cura i la misericòrdia «fins a l'extrem»

Pepa Torres Pérez

SUMARI

- 5** PRESENTACIÓ
- 7** DIJOURS SANT
Menjar, casa i hospitalitat. Somni de Déu i signe de contradicció (Jn 13,1-15)
- 17** DIVENDRES SANT
En la nit fosca del sofriment, la violència i la injustícia
- 27** DISSABTE SANT
Esquinçar la vida per donar llum a l'inèdit

Pepa Torres Pérez

Religiosa, teòloga i educadora social, i membre de l'Àrea Teològica de Cristianisme i Justícia. Activista en diversos moviments socials vinculats especialment al feminisme i al treball per als drets de les persones migrants. És membre de la Red de Apoyo Interlavapiés i de la Red Myriam d'espiritualitat ignaciana, entre altres associacions.

PRESENTACIÓ

«Vivo cada día para matar a la muerte.
Muero cada día para parir la vida.
Y en esta muerte de la muerte
muero miles de veces y resucito otras tantas.
Desde el amor que alienta
de mi pueblo a la esperanza».

Julia Esquivel

5

Celebrar la Pasqua és celebrar el misteri de la vida des del «féu això en memòria meva» de Jesús de Natzaret. Una memòria perillosa i provocadora que sempre correm el risc de domesticar. En aquest quadern, presento algunes reflexions i recursos que poden ajudar-nos a viure la Pasqua en els nostres contextos quotidians mancats de tendresa, hospitalitat, justícia i compassió, i en què el crit de les tres T, com ens insisteix constantment el papa Francesc –trespol, terra i treball–, es fa cada cop més insostenible.

Però juntament amb el crit, podem detectar també els senyals i els testimonis que ens recorden sempre que l'Evangelí s'assembla més a una llavor que a les grans plantacions d'origen transgènic, i que el gra de blat enterrat en el ventre de la terra té una fecunditat insospitada malgrat que, per això, li calgui travessar el silenci i l'obscuritat més pregona.

Déu més que Amor és estimar, i qui estima s'endinsa en la saviesa misteriosa de la tendresa i del seminal. Per això qui estima no mor mai, sinó que les seves llavors són humus i germen de nova vida, tot i no poder controlar quan ni on. Per això, travessar la Pasqua transfigura la nostra sensibilitat i la fa més porosa al Ministeri de Novetat radical que habita en allò que està amagat, i ens converteix en els seus testimonis, en la quotidianitat de les nostres vides. Testimonis de la llavor de l'amor entregat que, tot i ser invisible en l'úter de la terra, a poc a poc, obre camins cap a la llum, esquerdada lloses i sepulcres, i dona llum a l'inèdit.

Perquè el Déu de Jesús no és un Déu de morts sinó de vius. Per això, no és la nostàlgia del passat el que ha de caracteritzar la vida cristiana sinó la familiaritat i la passió pel que és nou, perquè l'esdeveniment té sempre forma de llavor. D'ella pren la debilitat i la simplicitat, i mai es fa contemporània de

l'invisible, del misteri que comporta la llavor, sinó que és només molt temps després que podem endevinar que alguna cosa ha d'haver passat.

DIJOURS SANT

Menjar, casa i hospitalitat. Somni de Déu i signe de contradicció (Jn 13,1-15)

«Sense menjar, no hi ha vida. Quan les persones que s'estan morint de fam mengen, experimenten Déu a cada gra. “Coneixen” Déu i “gaudeixen” d'Ell quan masteguen cada gra. El menjar els vivifica. L'amor més gran de Déu per als qui es moren de fam és el menjar. Quan el gra de la terra sustenta la seva vida, descobreixen el significat de la frase: “D'aquesta manera estimà Déu el món al qual donà el seu Fill estimat”. Quan Déu els dona menjar mitjançant altres éssers humans compromesos, Déu els entrega el seu Fill estimat, Jesucrist».¹

¹ Chung Hyun Kyung, citat a SCHUSSLER FIORENZA, Elisabeth (2000). *Cristologia feminista crítica*. Madrid: Trotta, pàg. 182.

7

1 La Pasqua com a memòria viva

Celebrar la Pasqua de Jesús es fer memòria viva del seu l'amor fins a l'extrem, la radicalitat de la seva tendresa, que esdevé cura fins al punt de, com diria el profeta Ellacuría, «carregar, encarregar-se i fer-se càrrec» de la humanitat més ferida. Jesús és la misericòrdia en acció, la misericòrdia en relació, viscuda cos a cos amb la gent més oprimida i exclosa. En Ell es fa carn i pren rostre el Déu cuidador de la creació i dels profetes, que vetlla per la dignitat de tota criatura, que «no trenca la canya esguerdada ni apaga el ble que vacil·la»; el Déu que sosté i encoratja la fragilitat més extrema posant-se en el seu lloc (Is 42,3).

L'esdeveniment pasqual no és un fet fortuït ni aïllat, sinó la conseqüència d'una manera d'estar en la vida de part de Déu, des de la seva misericòrdia i tendresa. El vocabulari bíblic de la tendresa en l'Antic Testament se centra fonamentalment al voltant de les paraules *raham*, *rehem* i *rahamim*, que es refereixen a les entranyes com a seu de l'afecte i les emocions més profundes, i que s'associen sempre a la compassió i a la misericòrdia. D'altra banda, en el Nou Testament, el terme paradigmàtic que es relaciona amb la compassió i la tendresa és el verb *splanjizomai*, el significat del qual indica l'acció d'abraçar visceralment, amb les pròpies entranyes, els sentiments o la situació de l'altre, i que té com a text més representatiu la paràbola del bon samarità (Lc 10,25-37).

Des de la psicologia i l'antropologia, la tendresa es concep com una categoria relacional que mou a la cura, la protecció i l'expressió de l'afecte respectant

la llibertat de l'altre, sense imposar-se, sense pretendre manipular. La tendresa demana permís, s'ofereix, no s'imposa, s'exposa a la llibertat, a l'acollida o al rebuig. Així, la tendresa va unida a l'experiència de vulnerabilitat. Per això el seu revers és la indiferència, la manipulació, el poder i la violència. L'expressió paradigmàtica de la tendresa és la carícia, i el seu contrari, el maltractament.

L'Evangelí és la bona notícia de la tendresa, perquè Jesús se'ns hi revela com la compassió de Déu feta carn, gest, carícia, relació; una compassió que no s'imposa, que s'exposa a l'acollida i a la llibertat humana; que no supleix el que és humà, sinó que considera tot el que és humà. És una tendresa que no està renyida amb la indignació i el sentit crític, com quan Jesús ens insta a ser astuts com serps i innocents com coloms (Mt 10,16), o a estimar els enemics (Mt 5,42-44), o a no separar el blat del jull (Mt 13,24-30). És una tendresa que se'ns revela en un Jesús que plora d'amor per l'amic perdut (Jn 11,1-44), o d'impotència davant de la duresa de cor d'una ciutat que és símbol del poder i de l'ortodòxia implacable (Lc 19,41-48); un Jesús que respecta profundament la decisió del jove ric, però que no pot evitar entristir-se per aquesta decisió (Mc 10,17-30); o que riu i banquetja amb goluts, borratxos i prostitutes (Mt 11,19); o que juga amb els nens essent com ells i col·locant-los al centre (Mc 10,13-16); o que acaricia la dona encorbada i l'ajuda a posar-se dreta, amb la qual cosa li restitueix la dignitat ferida (Lc 13,10-17); o que es posa al costat de l'adúltera (Jn 7,53-8,11), i assumeix que la ira del temple i dels seus representants caurà d'aquesta manera sobre ell mateix.

8

La tendresa i la compassió configuren la vida i la missió de Jesús i, per tant, el seu destí. Constitueixen una manera d'estar en la vida afectada pel patiment i els somnis d'alternativitat d'aquells que ja no poden més, i d'estar en la vida amb un compromís a fons perdut amb ells. Implica una indignació ètica i una postura social a favor de les víctimes. Té conseqüències que afecten la *polis*, el sistema, i per tant són estructurals. La compassió i la tendresa constitueixen una forma radical de crítica, perquè amb la seva praxi anuncien que tot dolor s'ha de prendre seriosament, que cap injustícia i cap patiment no s'han de concebre com a cosa normal ni natural. Per això la tendresa i la compassió, viscudes a la manera de Jesús, resulten altament sospitoses i inacceptables per a l'*statu quo*, i també per a nosaltres, perquè desinstal·len la nostra visió de la realitat, la nostra imatge de Déu, i ens insten a modificar la manera que tenim de posicionar-nos-hi.

Tant en l'època de Jesús com en la nostra, la compassió és una relació no permesa a l'hora d'estructurar la legalitat. Els imperis i els mercats no es construeixen ni es mantenen sobre la base de la compassió. Les normes legals no acostumen a adaptar-se a les persones, sinó que són les persones les que han d'adaptar-se a les normes legals; en cas contrari, les normes se'n anirien en orris, i amb les normes, tot el sistema de poder.² Com veiem al llarg de l'Evangelí, la compassió de Jesús és un tocar i un deixar-se tocar pel patiment i els somnis

2 BRUEGGEMAN, Walter (2009). *La imaginación profética*. Santander: Sal Terrae.

dels últims, i des d'allà, revelar el cor de l'Abbà com un cor sense perifèria; un cor amb la voluntat històrica que la vida sigui un banquet permanent en què no hi hagi persones, pobles, cultures, sexes, races, etc. descartables, és a dir, un àpat popular sense primers ni darrers, on corrin el vi de la justícia i l'alegria i el pa que atipa i dóna plenitud a cada cor humà, a cada poble i a cada cultura.

Com ens diu el papa Francesc, la tendresa constitueix una revolució inaugurada per Jesús, però pendent encara en el nostre món (EG 22); no solament en les relacions personals i familiars, sinó també en la vida social i política i en la interacció amb la mare terra. La tendresa és eucarística i, en Jesús, es fa tendresa entregada fins a l'extrem, com bé recordem el Dijous Sant.

La compassió i la tendresa ens impliquen, com a Jesús, amb aquelles persones a qui més se'ls nega avui en el nostre món. Per això, com ens refereix l'evangelista Marc, les pràctiques compassives de Jesús són posades sota sospita, perquè són signes del fet que unes altres relacions, un altre sistema, un altre Déu, són possibles i que, per tant, es pot desmantellar el que és vigent. Des d'aquesta clau entenem millor que després d'una guarició en dissabte, en el cor de la sinagoga, els fariseus i els herodians es possessin d'acord per eliminar Jesús (Mc 3,1-6). L'actitud tendra i misericordiosa de Jesús és denunciadora d'un món inhumà i violent en què predomina la llei del més fort, la que imposen tots aquells que pensen que la seva força és la norma del dret (Sv 2,11). Per a Jesús, no obstant això, no hi ha més llei que l'amor ni altra norma que abocar tota la seva tendresa i afecte en la cura i la dignitat de les persones més vulnerades. En Jesús, Déu s'introdueix en la densitat de conflictes de la història tocats pel patiment, les llàgrimes i la debilitat humana. Per això la tendresa en Jesús és eucarística; és tendresa entregada fins a la fi, sense esperar condicions òptimes o ideals per fer-ho, sinó afrontant la realitat tal com és.

2 La tendresa és eucarística

L'Eucaristia no és un acte: és un dinamisme existencial, un procés. Es va anar gestant al llarg de tota la vida de Jesús mitjançant les seves paraules, els seus gestos, les seves trobades, les seves actituds:

- En el desig de donar vida, una vida que és entregada gratuïtament i lliurement (Jn 10,10; Jn 6,35).
- En la compassió davant de la fam i en la seva capacitat de descobrir no solament mancances, sinó també potencialitats, i de crear complicitat triant i confiant en la cerca d'alternatives comunitàries per saciar aquestes persones (Jn 6,5-11).

- En els gestos d'acollir pecadors, dones de mala fama, recaptadors d'imposos i altra gent de mala anomenada, reunir-se amb ells i compartir-hi taula (Lc 15,2; Mt 11,18-19; Mt 9,9-12).
- En l'oferta de comunió i d'intimitat amb el Pare (Jn 6,56). En la interpretació de tantes dimensions de la vida del Regne: la voluntat de l'Abbà i les seves promeses en clau de banquet (Mt 22,1-10), l'ànima de justícia i de sadollament dels famolencs i els desposseïts (Lc 16,19-31), el servei (Lc 12,37)...

L'Eucaristia arrenca del gust de Jesús per menjar amb un determinat tipus de gent i expressar així la seva tendresa cap a les persones més excloses. Menjar, casa i hospitalitat són els grans signes del Regne. Al voltant de la taula s'expressen els valors d'un nou ordre social. L'hospitalitat, la casa i el menjar compartit són sagrament del somni de Déu sobre la humanitat i el cosmos, però són també font de conflicte i signe de contradicció.

Per això, a Jesús el van matar per com i amb qui menjava.³ El menjar és un protosímbol en totes les cultures. Constitueix la forma primària d'iniciar i mantenir les relacions humanes unides a l'acció de gràcies i a l'ofertament. En l'estudi d'una cultura, quan es descobreix on, quan i amb qui és ingerit el menjar, es pot deduir consegüentment quines són les relacions que hi ha entre els membres d'aquesta societat.

Així s'esdevenia també en la cultura jueva contemporània de Jesús. Per això la taula comuna entre jueus i pagans era blasmada. Es considerava impura, ja que els segons no complien els rituals establerts, i així també els passava als pobres, que sovint no tenien els mitjans per fer-ho. En la societat jueva de l'època, la comensalitat dominant era una comensalitat tancada. I, en canvi, la comensalitat de Jesús va ser una comensalitat oberta. Ell no solament menja amb els seus deixebles i amb els «purs» i «ben vistos», sinó que seu a taula amb pagans, pobres i maleïts. Així doncs, menja amb els amics de Mateu (Mt 9,10) o amb Zaqueu; accepta invitacions que provoquen escàndols, de manera que és acusat de menjador i bevedor (Mt 11,18-19; Lc 7,34); ofereix el banquet del Regne a aquells que anaven pels camins, i fins i tot mana a un criat que surti a buscar-los (Mt 22,8); en un àpat acull les carícies d'una pecadora i arriba a posar-la com a exemple davant de la resta de comensals (Lc 7,36-50)...

Els àpats de Jesús resulten escandalosos perquè fan miques una imatge de Déu i n'inauguren una altra. En seure a taula amb pecadors i maleïts, Jesús invoca amb ells la benedicció, ja que aquestes persones estaven excloses de Déu pel seu pecat, per les seves biografies imperfectes. Els àpats de Jesús amb els pecadors mostren que Déu és un Déu compassiu i misericordiós el Regne del qual pertany als últims tot i les lleis polítiques i religioses que legitimen el contrari. En aquest sentit, els àpats de Jesús amb pecadors i maleïts són un signe evange-

3 VITORIA CORMENZANA, F. Javier (2013). *Una teologia arrodillada e indignada*. Santander: Sal Terrae.

litzador molt més fort que les seves paraules. Per això també per a nosaltres avui, en la societat de l'exclusió, en què tanta gent viu de les «engrunes», fer visible, a partir del pa de la nostra vida, el temps, les energies, l'afecte, l'oci i les propietats, la realitat dels exclosos, seure a la seva taula i convidar-los a la nostra, és un signe evangelitzador prou explícit en si mateix que continua desafiant-nos com a Església.

La comunió de taula implica participació, reconeixement de la dignitat de tota persona, independentment de la seva aparença i condició. La comensalitat consagra el veïnatge, la igualtat, l'amistat. Els qui comparteixen taula fan causa comuna, entren en complicitat. Per mitjà de la comensalitat oberta de Jesús, el Regne s'anticipa ja entre nosaltres; s'inaugura la inclusió com a manera alternativa de relació i d'organització social. Si Déu regna, ja no han de regnar uns homes sobre uns altres, unes classes sobre unes altres, uns pobles sobre uns altres, un sexe sobre l'altre, una ètnia sobre una altra. És a dir, a Déu només podem acollir-lo com a Pare i Mare si la humanitat és capaç d'asseure's a compartir com a germans i germanes la taula comuna de la vida. Per això la comensalitat de Jesús va resultar molt incòmoda per als poders religiosos i polítics de la seva època i ho segueix essent avui, perquè, com diu Casaldàliga, l'Eucaristia és subversiva; o dit d'una altra manera, amb una metàfora zapatista:⁴

4 *El País*, 7 de setembre de 2000.

11

«En la globalització actual es va parcel·lant el món i es van assignant racons per a les minories indòcils. Però sorpresa!, el món és rodó. I una característica de la rodonesa és que no té racons. Volem que no hi hagi més racons per desfer-se dels indígenes, de la gent que destorba; per arraconar-la com s'arraconen les escombraries perquè ningú no les vegi».

Per això els àpats de Jesús fan visible el fet que el món és rodó i que no es pot arraconar ningú. Avui moltes persones i molts pobles han estat arraconats i expulsats del banquet neoliberal que s'esdevé en el nostre món:

- Són les més de 42.500 persones al dia que es veuen obligades a abandonar els seus països d'origen a causa de les guerres, la violació dels drets humans, la fam o la manca de futur, i que reclamen hospitalitat i ciutadania més enllà de tenir papers o no tenir-ne, més enllà del seu color de pell, sexe, religió, ètnia i situació socioeconòmica.
- Són les persones excloses del dret a l'habitatge, que viuen en la pobresa energètica, mentre que els bancs i les grans empreses s'enriqueixen amb la seva exclusió i la seva nuesa.
- Són els cossos abusats i maltractats de les dones que pateixen de la violència de gènere, o els cossos de les desaparegudes a causa dels femicidis que hi ha en el món o els convertits en camp de batalla i botí de guerra.

- Són els més de 10.000 infants refugiats desapareguts en les fronteres d'Àustria i Hongria pel negoci de les xarxes d'éssers humans, sia en el treball sexual, el domèstic o el manual esclau.
- Són les persones excloses de la igualtat d'oportunitats i del dret a la salut, l'educació i el treball.
- Són el precariat i els aturats de llarga durada. Són les persones treballadores dels tallers clandestins que hi ha als barris perifèrics de les nostres ciutats, en les maquiles centreamericanes, o en les fàbriques tèxtils de Bangla Desh que produeixen bona part de les marques que vestim.
- És la mare Terra espoliada pels interessos del lucre i del mercat, que no solament destrueixen els recursos del planeta, sinó que massacren comunitats senceres i els seus líders, com ara Berta Cáceres i tantes altres dones defensores de Drets Humans i ambientalistes. El seu crit s'uneix al de les persones més abandonades de la terra, que reclamen un canvi de rumb, al qual ens insta el papa Francesc a la seva encíclica *Laudato si'* [LS 53].

La tarda de Dijous Sant, Jesús ens pregunta per ells, els reclama. Ens interroga sobre el lloc que ocupen en la taula comuna de la vida i dels drets, i ens recorda que tenim alguna cosa pendent, alguna cosa a fer en memòria seva (Lc 22,19).

12

Jesús, l'amfitrió, es converteix en el qui serveix (Lc 22,27-28); agafa el gibrell i, amb la tovallola al braç, s'ajup per rentar els peus als deixebles i rentar-nos-els a nosaltres, i ens insta a fer el mateix (Jn 13,14-15). Amb aquest gest, situant-se a sota, trenca la verticalitat i la dialèctica del senyor i l'esclau, dels de dins i els de fora; inaugura l'ordre circular del Regne, en què ningú no és descartable. Ens revela un rostre nou de Déu: el Déu cuidador i compassiu, identificat amb els últims i que, des de l'últim lloc, serveix, sustenta, universalitza, iguala, i inaugura així l'horitzontalitat del Regne i denunciant tota violència i dominació.

Com a Pere, també a nosaltres el gest de Jesús ens segueix provocant, perquè si alguna cosa ens fa autèntica basarda és quedar-nos els darrers i posar-nos en el seu lloc. Des d'aquell primer Dijous Sant, celebrar l'Eucaristia comporta sempre un risc i una passió, la d'entregar la vida a la manera de Jesús, la de partir-la i repartir-la amb tots els que es queden fora dels banquetes i se'n senten exclosos. Tanmateix, la temptació que experimentem de manera constant és la de «domesticar» l'Eucaristia, la de convertir-la en una litúrgia asèptica i rutinària, en un acte de pietat individual o en un espectacle.

Entrar en comunió amb el Déu de Jesús comporta sempre el «feu això, que és el meu memorial», i seguir actualitzant l'existència a la manera de Jesús. L'Eucaristia no és una experiència evasiva ni individualista, ni una devoció particular, comporta disgustos, compromís agraït i gratuït fins que la creació

sencera i tota la humanitat siguin eucarístiques. Allò que ha salvat el món no és una litúrgia celebrada en un temple, sinó l'execució d'un home que es va fer insuportable als poderosos d'aquest món pel seu amor als petits i als pobres. El Gòlgota no és una litúrgia eclesial, sinó una porció de la vida humana. Celebrar l'Eucaristia és actualitzar la memòria subversiva de Jesús en el nostre món. Per això és sempre un risc i una desinstal·lació.

Aquests dies celebrem també els trenta-sis anys dels assassinats d'Óscar Romero i Lluís Espinal. El primer, en una de les seves homilies, del 28 de maig de 1978, ens recordava:

«Si creiem de veritat que Crist, en l'Eucaristia de la nostra Església, és el pa viu que alimenta el món. [...] La fe dels cristians no pot ser tan lànguida, temerosa, tímida, sinó que de veritat, com deia sant Joan Crisòstom: «Quan combregues, reps foc; hauries de sortir-ne respirant l'alegria, la fortalesa de transformar el món».

I Lluís Espinal, en les seves *Pregàries a boca de canó*, ens instava a no separar Déu del món, sinó a fer com va fer Jesús:

13

«Tu ens has dit que tot allò que fem als altres t'ho fem a Tu. Ho hem oblidat. I ara sembla que les persones ens destorbin per a arribar fins a Tu. Com si fóssim càtars, et cerquem en superba solitud. Obre'ns els ulls, perquè t'anem trobant en cada rostre, perquè puguem combregar-te cada cop que estrenyem una mà o dibuixem un somriure».

La nostra tradició com a companyes i companys de Jesús arrenca d'una memòria perillosa. Com podem ajudar-nos a no domesticar-la? Participar en el Sopar de Jesús és actualitzar la seva memòria subversiva en el nostre món. A quins riscos ens conviden avui les nostres eucaristies? Quins «getsemanís» existencials i socials ens insta Jesús a afrontar i a acompanyar més enllà de tota frontera o legalitat injusta?

3 Pistes per pregar

3.1 Textos per contemplar i pregar

Testimoni de camperols de Burkina Faso

«Som el cul del món. Ningú no fa cas del que diem. No se'ns escolta. Som bons per esperar a la seva porta. Ells, els que tenen "el paper", passen davant.

Els van arreglats, troben lloc a l'escola i a l'Administració. Per a nosaltres, res. Si no ens espavilem per nosaltres mateixos fent pinya, això és la fi».⁵

5 Camperols de Burkina. UMOYA 2016.

Jn 13,1-17

Jesús, quan fa el gest de rentar els peus als deixebles, ens revela un Déu que s'identifica amb els últims, que sosté, iguala, serveix des d'allà i crea, des d'aquell lloc i d'aquesta manera, l'horitzontalitat del Regne. És tan provocador aquest gest, en què algú ha dit que «Jesús es va feminitzar», que la imatgeria religiosa gairebé no l'ha recollit. L'art ha reproduït escenes de Jesús en les quals apareix presidint l'Eucaristia. No obstant això, en molt pocs llocs el veiem ajupit i rentant els peus als deixebles, ocupant el darrer lloc. Aquesta actitud i aquest gest ens continuen escandalitzant.

Recrea el text i la composició de lloc, viu-lo des de dins:

- A què et mou «interiorment»?
- Amb quines experiències de vida et connecta?
- Agraeix allò que has contemplat.

3.2 Pregar amb altres testimonis

14

Etty Hillesum

Etty Hillesum va ser una dona holandesa, jueva, intel·lectual i heterodoxa nascuda el 1914 a Middelburg i desapareguda el 1943, amb només vint-i-nou anys, en un comboi que anava cap a Auschwitz. Cercadora incansable de sentit en l'escenari històric del totalitarisme nazi, va elegir voluntàriament la deportació, tot i que l'hauria pogut evitar, en solidaritat amb els altres jueus perseguits. Estava convençuda que la darrera paraula sobre la història no la poden tenir la violència, el racisme i la barbàrie, i des de la finestra del tren en què era conduïda al camp d'extermini on va morir, va llançar un missatge d'esperança i de confiança en la bondat del cor humà.⁶

6 HILLESUM, Etty (2007). *Diarios de Etty Hillesum: una vida conmovida*. Barcelona: Antropos.

«He trencat el meu cos com el pa i l'he repartit entre els homes, perquè estaven famolencs i venien d'una llarga privació.

El cúmul del sofriment humà que s'ha mostrat als nostres ulls supera de molt la dosi assimilable per un individu durant aquest mateix període. Per això, escoltem repetidament [...] «No volem pensar, no volem sentir, volem oblidar [...]». Però, en això, hi ha un greu perill. [...] El que importa no és seguir viu a qualsevol preu, sinó la manera de seguir viu. A vegades, em sembla que tota nova situació, sia millor o pitjor, porta en si mateixa

la possibilitat d'enriquir l'home amb noves intuïcions. [...] Des del mateix recinte dels camps, haurien d'irradiar nous pensaments cap a l'exterior. [...] Les nostres vides no podrien aventurar un progrés verdaderament nou?

A cada crim i horror, hem de contraposar un nou trosset d'amor i de bondat que haguem conquerit en nosaltres mateixos. Podem sofrir, però no hem de sucumbir. I si, efectivament, sobrevivim a aquest temps, cos i ànima, però sobretot ànima, sense amargura, sense odi, aleshores tindrem també dret a fer sentir la nostra paraula quan acabi la guerra.

Només que hi hagués un alemany decent, mereixeria ser defensat davant d'aquesta manada de bàrbars i, gràcies a ell, no hi hauria dret a vessar odi sobre un poble sencer. Això no significa ser indulgent davant d'unes tendències determinades; cal prendre posicions, [...] però aquest odi indiferenciat és el pitjor que hi ha. [...] Són molts els que aquí senten llanguir el seu amor al proïsme perquè no està alimentat des de l'exterior. Es diu que aquí la gent no t'ofereix gaire ocasió per estimar-los. [...] Però no paro de fer aquesta experiència interior: no existeix cap vincle de causalitat entre el comportament d'aquesta gent i l'amor que se sent per ells. L'amor al proïsme és com una oració elemental que ens ajuda a viure. [...] Aquí regna una certa penúria d'amor, i jo me'n sento tan sorprenentment rica...!

15

Estem en presència d'un destí col·lectiu i hem d'aprendre a assumir-lo, deslliurant-nos de les nostres puerilitats personals. La nostra sort s'ha convertit en un destí de masses, i això cal saber-ho. [...] El que jo puc carregar d'aquest destí, ho carrego cada vegada més sòlidament sobre la meva espatlla com una alforja, i m'hi acostumo a ella i la porto amb mi pels carrers.

La força, l'amor i la confiança en Déu que tenim en nosaltres mateixos i que en els últims temps creixen tan meravellosament en mi, hem de mantenir-los constantment, disposats a compartir-los amb tot el que es creui, encara que sigui per casualitat, en el nostre camí i els necessiti. [...] Fins i tot del sofriment se'n pot treure forces. [...] Es tracta, més aviat, de sostenir l'esperança on sigui possible i on Déu m'ha posat».

Pere Casaldàliga

Mis manos, esas manos y Tus manos
hacemos este Gesto, compartida
la mesa y el destino, como hermanos.
Las vidas en Tu muerte y en Tu vida.

Unidos en el pan los muchos granos,
iremos aprendiendo a ser la unida

Ciudad de Dios, Ciudad de los humanos.
Comiéndote sabremos ser comida.

El vino de sus venas nos provoca.
El pan que ellos no tienen nos convoca
a ser Contigo el pan de cada día.

Llamados por la luz de Tu memoria,
marchamos hacia el Reino haciendo Historia,
fraterna y subversiva Eucaristía.

DIVENDRES SANT

En la nit fosca del sofriment, la violència i la injustícia

1 Sobre la creu i els crucificats

La vida no és una improvisació. Les nostres decisions més importants tampoc no són espontànies ni perquè sí, sinó que van precedides de moltes altres decisions petites i quotidianes que van configurant el moment de la definitivitat. El mateix passa també en Jesús. La seva vida és inseparable del seu ajusticiament, de la seva mort. Aquests són conseqüència de la seva manera de ser i estar en la vida i amb la gent: *misericòrdia en acció, misericòrdia en relació*.

El Crucificat és l'expressió màxima de la tendresa entregada fins a l'extrem en la tasca d'alleugerir el sofriment dels últims i de les últimes. Per això la tendresa és també subversiva, perquè inverteix l'ordre «col·locant com a primers els últims» (Mt 20,16). La tendresa viscuda fins a l'extrem, a la manera de Jesús, té repercussions socials i polítiques, i per això la fa insuportable als qui «fan de la seva força la norma de la justícia» (Sb 2,1-17) i «oprimeixen la veritat amb la injustícia» (Rm 1,18).

Jesús és condemnat perquè la seva actuació i el seu missatge sacsegen d'arrel el sistema organitzat al servei dels poderosos de l'imperi Romà i de la religió del temple. La vida de Jesús s'havia convertit en un destorb que calia eliminar com les vides de tantes persones que avui en dia resulten molestes al sistema o que són considerades efectes col·laterals necessaris. Aquest és el misteri que contemplem el Divendres Sant.

«Jesús mor perquè els homes maten». La mort de Jesús no va ser accidental ni casual. La seva mort i les morts de tanta gent avui en dia són també d'alguna manera «cròniques d'una mort anunciada». Jesús no va morir sinó que a Jesús «l'han arrencat de la terra dels vivents» (Is 53,8). La crucifixió no era tampoc qualsevol condemna a mort, sinó el patíbul més deshonrós i cruel, ja que tenia entre els seus objectius atemorir la població i servir d'escarment, i d'aquí el seu caràcter públic. Amb la crucifixió s'ajusticiaven els esclaus que es revoltaven o els antisistema. El seu ritual exigia que els cadàvers romanguessin nus a la creu per servir d'aliment a les aus de rapinya i als gossos salvatges fins que les restes finalment eren dipositades a la fossa comuna, de manera que el seu nom i la seva identitat quedaven condemnats a l'oblit.

En la història del cristianisme hem tingut sempre dues grans temptacions: eliminar la creu o exaltar-la. La creu no té l'última paraula en l'Evangeli però és una pàgina incòmoda que no podem ignorar, com tampoc no podem negar ni ocultar la densitat del sofriment. Negar-ho és negar l'humà. Ser humà no és només positivitat i bondat. La violència i la injustícia generen víctimes i compten amb les nostres complicitats. La Bona Nova de l'Evangeli ho és des del revers de la història i assumint la misèria, la debilitat humana, el límit físic i psíquic, el fracàs. Per això el Divendres Sant ens revela també els aspectes més foscos de la nostra condició humana.

Però l'exaltació dolorista del sofriment i la creu com quelcom que Déu ens exigeix per assolir la salvació tampoc no és cristiana. La teologia de sant Anselm ha deixat una profunda empremta en nosaltres exaltant el caràcter sacrificial de la Creu. Déu no necessita completar el sofriment de Crist en cap altra persona, Déu no és un vampir ni necessita la sang de ningú per perdonar els pecats. No tota creu és redemptora ni el sofriment en si mateix és un valor desitjable.

A la teologia de la política i a la teologia de l'alliberament els devem que ens hagin obert els ulls davant els crucificats i crucificades i la impotent proximitat de Déu amb ells. També des de la teologia feminista ens hem hagut de preguntar: pot el símbol de la creu ser alliberador per a les dones o legitima els rols de submissió i sacrifici que històricament se'ns han imposat?⁷

18

Fa poc una amiga nicaragüenca en un grup de dones i Bíblia deia:

«No es tracta de buscar la creu ni el sofriment com si el sofriment pel sofriment ens apropés més a Déu, sinó d'afrontar les coses tal com es produeixen i lluitar-hi unides a Crist, fixant la nostra mirada en ell i en el seu amor a la vida i a la justícia».

La creu cal mirar-la sempre per dues bandes: la dels crucificadors i la de les víctimes. Per la banda dels crucificadors la creu és mort: «Maleïda sigui la creu». Els cristians ens hem acostumat massa a allò de «Salve, oh Creu, esperança única», i hem oblidat que hi ha creus que no són cristianes sinó legitimaadores del dolor i la injustícia que recau sobre les vides de les persones més ferides i excloses. La Creu mai no ens ha estalviat dolor, però ens dóna lucidesa. Ens impedeix caure en espiritualitats evasives, depura les nostres imatges de Déu, de vegades massa burgeses i *light*, que no suporten la prova del fracàs, la foscor ni el silenci.

El cos crucificat en Jesús ens mostra que l'encarnació no és un truc, sinó que és irreversible. El Déu fet carn no atura res, ni ens eximeix de res, encara que ens mostri la seva fidelitat fins al final, de manera no fàcilment comprensible des dels nostres esquemes d'èxit. En el Crucificat, Déu ens mostra la den-

7 E. REID, Bárbara (2009). *Reconsiderar la cruz. Interpretación latinoamericana y feminista del Nuevo Testamento*. Estella: Verbo Divino.

sitat més profunda del seu misteri. Un Déu que no només està a favor de les víctimes, sinó a mercè dels seus botxins, en màxima solidaritat i proximitat amb «els sense poder», amb aquells i aquelles que, com llegim a Isaïes 52,14, «de tan desfigurats ni tan sols semblava un home».

2 Un Déu vulnerable i vulnerat. El crit del Crucificat

El Crucificat ens revela un Déu que no és impassible sinó vulnerable i per al qual allò humà mai no és una drecera.⁸ Un Déu que no resol res, però que sosté des de dins en tot, i l'esperança del qual emergeix com a alè i respir en les nits fosques de la violència i la injustícia, també avui en el nostre món. Com afirma Elizabeth Johnson, el símbol del Déu sofrent expressa la solidaritat compassiva fins a l'extrem d'un Déu incrustat en l'humà, que no supleix res però que ens sosté des del més profund, ajudant a encarar el dolor i el sofriment.⁹

En el llibre titulat *Víctimas de la iglesia*,¹⁰ es narra una experiència anònima de Divendres Sant en la nit dels abusos sexuals per part d'un clergue i que recreo amb alguna modificació pel que fa a la redacció:

19

«Sé bé què significa ser víctima d'algú que amb el seu abús maltracta el cos, mata l'ànima i enverina el nom de Déu. Sé que és dur reconèixer-se com a víctima i començar i recórrer el camí que duu a la supervivència i, des d'allà, a la vida. Sé quant d'odi som capaços de sentir a causa de la traïció de la confiança. Sé com costa trencar el silenci que ens lliga als agressors. Sé quant de dolor experimenta qui es topa amb Déu en l'infern dels abusos. Però en aquest Divendres Sant de la meua vida el Crucificat va estar amb mi fins al final, i sentir-lo en el meu propi infern va ser la meua força i el meu sosteniment».

Salvant les distàncies, l'experiència d'aquesta dona coincideix amb la de Bonhoeffer quan des del camp d'extermini escriu: «Déu, clavats a la Creu, permet que el facin fora del món. Déu és impotent i dèbil al món i només així està Déu amb nosaltres i ens ajuda. Només un Déu que sofreix ens pot ajudar».¹¹

Contemplar la Creu i els crucificats ens descobreix un cop més que el Déu de Jesús no ens aparta de la història, ja que no ho va fer ni amb el seu propi fill (Rm 8,23-37), sinó que s'apregona profundament en ella sostenint-la des de baix i des de dins. En el Crucificat *el Déu major es fa menor*. Per això la pregunta potser més crucial de la nostra vida no és «on és Déu?», sinó «com hi és?» Déu està a la creu generant esperança, una esperança que no està renyida amb la foscor i que no passa per damunt dels estrips ni de les despulles, ni mira cap

8 *La meua cristologia és hereva* de Jon Sobrino, Toni Catalá i Elizabeth Johnson.

9 JOHNSON, Elizabeth (2002). *La que es. El misterio de Dios en el discurso teológico y feminista*. Barcelona: Herder, pàgs 339-342.

10 SEGOVIA, José Luis (2016). *Víctimas de la iglesia, Relato de un camino de sanación*. Madrid: PPC.

11 BONHOEFFER, Dietrich (2001). *Resistencia y sumisión*. Salamanca: Sígueme.

a una altra banda, sinó que s'endinsa a través de les lloses que aixafen la vida mogut per l'amor fins a l'extrem:

«Si ha baixat a la terra és per compassió amb el gènere humà. Ha patit els nostres sofriments abans d'haver pujat a la creu, abans d'haver pres la nostra carn. Perquè si no hagués patit, no hauria baixat a compartir amb nosaltres la vida humana. Primer va patir i després va baixar. Però, quina passió és aquesta que ha patit per nosaltres? És la passió per amor».¹²

12 Orígenes, *Ezech.* 6,6, *Baehrens*, VIII, pàgs. 384-485.

La nostra societat oculta el sofriment o el banalitzava convertint-lo en espectacle. Però no ens ajuda a encarar la creu, perquè com afirma Etty Hillesum:

«Existeix una gran diferència entre buscar el sofriment i acceptar el sofriment. En el primer cas es tracta d'un masoquisme mòrbid, en el segon, d'un consentiment de vida. No hem de buscar sofrir, però quan se'ns imposa no n'hem de fugir, i se'ns imposa a cada pas. Cosa que no impedeix que la vida sigui bella. Intentant jugar a fet a amagar amb el sofriment, maleint-lo se sofreix més».¹³

13 Etty Hillesum, 15 de desembre de 1943, dins *LEBAU*, Paul (1999). *Etty Hillesum. Un itinerario espiritual*. Santander: Sal Terrae.

20

Contemplant el Crucificat en aquest Divendres Sant podem demanar-li que ens ajudi a romandre en les situacions en què *la Divinitat s'amaga* [EE 169], que ens ajudi a *plantar cara a la Creu* i a *escoltar el crit dels qui hi han estat crucificats i crucificades* (Mt 27,50; Mc 15,37; Lc 23,46):

La creu és un crit en el qual hi caben tots els nostres crits.

Dins del teu crit en la creu
hi caben tots els nostres crits,
des del primer plor del nen
fins a l'últim gemec del moribund.

Des del teu crit llançat al cel
encomanen la seva vida a les mans del Pare
tots i totes els que se senten abandonats
en un misteri incomprensible.

Des del desconcert llançat com a queixa
dels qui van experimentar el teu amor algun cop,
però se senten abandonats ara
i només en la lluita amb tu esperen la seva sortida [...]

B. González Buelta¹⁴

14 GONZÁLEZ BUELTA, Benjamín (1989). *La transparencia del barro*. Santander: Sal Terrae, pàg. 38.

Escoltem els crits dels qui viuen en la nit del sofriment, la violència, la injustícia i el desamor:

- Els crits dels empobrits units al crit de la terra com un mateix crit, que mata ecosistemes, pobles i cultures, i condemna a l'exclusió persones, pobles i continents sencers, i assassina els seus líders: Chico Mendes, Dorothy Stang, Berta Cáceres, i tants d'altres.
- El crit de les poblacions civils massacrades amb el negoci milionari de la venda d'armes.
- El crit dels «descartables» i de tots aquells que el sistema considera sobrants, exclosos, com diu el papa Francesc, de les tres T: trespol, terra, treball.
- El crit de les fronteres, els camps de refugiats, les morts a la Mediterrània, els CIE.
- El crit dels qui són jutjats per lleis injustes en tribunals que, com Pilat, es renten les mans.
- El crit de la feminització de la pobresa i la violència contra les dones i les nenes.
- El crit de l'absurditat i el buit, i «campi qui pugui», que generen les nostres societats líquides.
- El crit del sofriment que irromp en la nostra vida de forma esglaiadora a partir de la malaltia, la ruptura afectiva, la pèrdua traumàtica d'un ésser estimat.

21

La creu és un crit, però intentem sufocar-lo amb les consignes del consum, la seguretat i el benestar a qualsevol preu, blindant els nostres «jo» i els nostres petits mons com si fossin l'únic món. Però necessitem recuperar la vigència del crit, per desagradable que ens resulti, i sumar-nos-hi amb decisió, sense tenir vergonya davant un sistema que s'escandalitza d'aquests crits mentre esmicola amb la seva implacable bota a qui vulgui cridar.¹⁵ És urgent recuperar la funció social del crit, que prové de la desigualtat, de la injustícia, de la violència estructural, de l'individualisme narcisista. Cal escoltar-lo, i convertir-lo en la nostra brúixola perquè el crit dels crucificats i de les crucificades és el crit de Déu avui en el nostre món. El crit és el reflex d'un somni, una aspiració truncada perquè les persones i els col·lectius alberguem somnis, i quan comprovem que aquests somnis han estat trencats, el dolor sorgeix imparable.

Escoltem avui aquests crits i fem-ho amb un profund silenci per acollir-los amb la seva densitat i profunditat. El Crucificat ens urgeix que escoltem la seva veu, que no siguem sords a la seva crida i que des de les sinergies i les xarxes li donem un cop de mà en la tasca de baixar de la creu a tants crucificats, que no legitimem amb el nostre silenci i omissió la seva condemna.

¹⁵ AIZPURUA, Fidel (2015). *La VR a la escucha del grito de la tierra y de los empobrecidos*. Vitoria: Frontera.

Per això no n'hi ha prou només amb les bones voluntats, ni amb les generositats individuals. Quan el pecat es fa estructural cal empeltar-hi amor polític fins a transformar-les o desmantellar-les com va fer el Natzarè. L'amor polític no és individualista, se sustenta en les xarxes i els vincles comunitaris, i exigeix un canvi en les nostres relacions i estils de vida. Perquè només canviarem la vida si canviem cadascun de nosaltres de vida.

3 A l'escola del romandre com Maria i les dones al peu de la Creu (Mc 15,40-41)

Les dones agafen protagonisme el Divendres Sant. Tots han fugit i només elles estan presents davant l'espectacle terrible de la mort de Jesús a la creu, potser perquè només elles, des de la seva invisibilitat, podien fer-ho, perquè als homes els haurien detingut. El fet és que allà eren elles, els personatges secundaris, les irrelevantes en allò públic, aquelles sobre les quals els apòstols no tenien cap expectativa que no fos la de servir a l'interior de la comunitat.

Entre elles se'n citen tres: Maria Magdalena, Maria, la mare de Jaume i de Josep, i Salomé (Mc 15,40). En altres moments a Jesús l'han acompanyat els tres deixebles favorits: Pere, Jaume i Joan (Mc 5,37; Mc 9,1; Mc 14,33). Ara, en el moment de la crisi més rotunda, del fracàs de totes les expectatives, només ho fan les dones.

Saben romandre en l'absoluta indefensió i impotència, com sovint només sabem fer-ho les dones en les situacions límit, quan la densitat dels esdeveniments demana acompanyar sostenint preguntes sense resposta, quan l'espessor del sofriment demana mantenir la mirada, encara que faci mal, prendre la paraula i arriscar el cor fins a límits insospitats. Com afirma Georgina Zubiria¹⁶ les dones pel nostre cos coneixem la saviesa de la vida, l'amor que l'origina, l'esperança que persevera, els dolors de part, el goig i el sofriment de respectar la llibertat de l'altre. Per la sang que es vessa i es renova cada mes en la nostra vida les dones coneixem la saviesa de l'entrega i dels cicles de la vida i de l'entrega. De l'amor que s'arrisca, de la disposició perquè altres la tinguin. Potser per això aquestes dones han entès el seguiment de Jesús «fins a l'extrem», fins al final, com tantes en la història, tot i no aparèixer en les cròniques oficials.

Aquest text també és clau a l'hora de fonamentar el discipulat de les dones. Les dones hi apareixen com a paradigma del seguiment «contra vent i marea». Apareixen a més dos verbs que són clau en la identificació de les dones com a deixebles: *diakonein* (servir) i *acolouthain* (seguir), els mateixos que apareixen a Lc 8,1-3. Aquestes dones, i juntament amb elles, en la versió del quart Evangelí, també Joan, ens ensenyen que pujar a Jerusalem és assumir el conflicte i el

16 ZUBIRIA, Georgina (2000). *La espiritualidad de las mujeres en el misterio pascual*. Managua: Alternativas, pàgs. 237-253.

rebuig per defensar i estar al costat dels qui no compten. És saber que les llavors han de caure en la foscor de la terra i el silenci durant un temps llarg perquè emergeixi misteriosament la vida sense saber quan; és carregar amb l'ambigüitat de la nostra vida sabent que tot en ella es dona barrejat, i que mort i vida, dolor i alegries són inseparables. Per això, perquè la vida és inseparable de la mort, hem de viure acompanyant-nos i abraçant-nos amb tendresa; i viure no pot ser una passió inútil; sinó que hem de buscar junts com saciar la fam i la set de justícia, de sentit, de «pa i roses» de tanta humanitat que clama per elles.

Potser per això, perquè aquestes dones van romandre al costat de Jesús al Calvari patint amb Ell l'experiència del límit i de l'amor impotent, també van poder fer més endavant, el matí del dissabte, una lectura, una interpretació diferent del sepulcre buit i ser testimonis bocabadats del Ressuscitat. Per ventura no és en els llocs de mort on irromp sorprenentment i de manera incontrolada el brot de la nova vida?

4 Pistes per pregar

4.1 Contemplació del dolor de Jesús i del dolor del món a partir d'alguns textos

23

Etty Hillesum. 15 de desembre de 1941

«Hi ha una gran diferència entre buscar el sofriment i acceptar el sofriment. En el primer cas es tracta d'un masoquisme mòrbid, en el segon, d'un sa consentiment de vida. No hem de buscar sofrir, però quan se'ns imposa no hem de fugir del sofriment, I se'ns imposa a cada pas. La qual cosa no impedeix que la vida sigui bella. Intentant jugar a fet i amagar amb el sofriment, maleint-lo es pateix més...»¹⁷

17 Cf. nota 13.

«El dolor no és el lloc del nostre desig, sinó el de la nostra plena veritat... No pretenc que ho convertim en el nostre estat predilecte. Al contrari, hem de recórrer a tot per alliberar-nos-en. Però també l'hem de conèixer. L'home verdader no és l'amo del seu dolor, ni el que en fuig, ni tampoc el seu esclau».¹⁸

18 Ander Suares, citado por LEBEAU, P. (2000). *Etty Hillesum Un itinerario espiritual*. Santander: Sal Terrae, pág. 78.

Endinsa't en l'Evangeli de Joan: Jn 18,28-40; Jn 19,1-37

- El relat és tota una galeria de personatges i reaccions. Endinsa-t'hi i aplica els teus sentits per a captar amb tota la teva sensibilitat què està passant. Contempla les persones, escolta les seves paraules.

- Fixa't bé en el que fan les persones i per què actuen així.
- Contempla el sofriment físic i psíquic de Jesús, i pregunta-li què l'ajuda a resistir, a afrontar el que li està passant, a no tancar-se i no convertir el seu dolor en la mesura de la realitat.
- Contempla com s'amaga la divinitat [EE 196].
- Es pot seguir creient després del que estem veient a Macedònia, a la frontera sud i a l'est d'Europa, després dels feminicidis en tants indrets del món, els nens soldats, els segrestos i les violacions de dones i nenes per Boko Haram, després de...
- Què manté Jesús?
- I què pots fer tu per Ell i amb Ell davant la realitat de tants crucificats i crucificades al món?
- Aturem-nos en el seu dolor, perquè tot i que el dolor no és el lloc del nostre desig, sí que és el de la nostra plena veritat.

Hi ha una manera de conèixer allò a què només s'arriba a través del sofriment i la compassió. No som amos del nostre propi dolor però tampoc els seus esclaus i esclaves. Contemplar el dolor de Jesús, la seva mort i la manera d'encarar-lo, qüestiona com nosaltres afrontem el nostre. La força salvífica de la passió no rau en el fet que Jesús sofrís i morís, ja que tot ésser humà ha de passar pel sofriment o la mort, sinó en com va sofrir i en com va morir, descentrat de si, excusant els seus agressors, sense rancúnia. Amb una experiència forta de fracàs però abandonant-se en el seu Abba i entregant el seu esperit. El seu dolor, tot i que l'abat i el destrossa, no es converteix en la mesura del món, sinó que tot i sofrir, la seva vida segueix essent proexistència, vida per als altres i amb els altres.

En la narració de la Passió segons l'Evangeli de Lluc «el que va fer pensar» al centurió i al lladre bo va ser precisament com Jesús va encarar el seu dolor sense recloure's en si mateix. En veure'l morir, van intuir com havia estat la seva vida. Hi ha morts, maneres d'afrontar el sofriment, que malgrat la violència i la injustícia més salvatges, verifiquen que l'amor existeix i que es pot viure i morir estimant fins al final, fins a l'extrem.

Testimoni de Christian de Chergé,¹⁹ del monestir de Nostra Senyora de l'Atlas a Tibhirine (Algèria), assassinat el 1996.

«Quan a un Déu se l'albira...

Si em succeís un dia ser víctima del terrorisme que sembla voler abastar en aquest moment tots els estrangers que viuen a Algèria, jo voldria que la meva comunitat, la meva Església, la meva família, recordin que la meva vida estava ENTREGADA a Déu i a aquest país. Que ells acceptin

¹⁹ Citat per OLIVERA, Bernardo (2008). *Martirio y consagración. Los mártires de Argelia*. Madrid: Publicaciones Claretianas, pàg 118.

que l'Únic Mestre de tota vida no podria romandre aliè a aquesta partida brutal.

[...] Que sàpiguen associar aquesta mort a tantes altres tan violentes i abandonades en la indiferència de l'anonimat. La meva vida no té més valor que una altra vida. Tampoc no en té menys. En tot cas, no té la innocència de la infància. He viscut prou per saber-me còmplice del mal que sembla, malauradament, prevaldre al món, fins i tot d'aquell que em podria colpejar cegament.

Desitjaria, arribat el moment, tenir aquell instant de lucidesa que em permeti demanar el perdó de Déu i el del meus germans els homes, i perdonar, alhora, de tot cor, qui m'hagués ferit. Jo no podria desitjar una mort semblant. Em sembla important proclamar-ho.

En efecte, no veig com em podria alegrar que aquest poble que jo estimo sigui acusat, sense distinció, del meu assassinat. Seria pagar molt car el que s'anomenarà, potser, la «gràcia del martiri» deure-se-la a un algerià, sigui qui sigui, sobretot si ell diu actuar en fidelitat a allò que ell creu ser l'islam.

25 Conec el menyspreu amb què s'han pogut rodejar els algerians en general. Conec també les caricatures de l'islam fomentades per un determinat islamisme. És massa fàcil creure's amb la consciència tranquil·la identificant aquest camí religiós amb els integristes dels seus extremistes. Algèria i l'islam per a mi són una altra cosa, és un cos i una ànima. Ho he proclamat força, crec, coneixent bé tot allò que n'he rebut, trobant-t'hi molt sovint el fil conductor de l'Evangeli que vaig aprendre sobre els genolls de la meva mare, la meva primeríssima Església, precisament a Algèria, i ja des d'aleshores, en el respecte dels creients musulmans. La meva mort, evidentment, semblarà donar la raó als qui m'han tractat a la lleugera d'ingenu o d'idealista: «Que digui ara què en pensa d'això!». Però aquests han de saber que per fi serà alliberada la meva curiositat més punyent. Aleshores podré, si Déu així ho vol, enfonsar la meva mirada en la del Pare per contemplar amb Ell els Seus fills de l'islam tal com Ell els veu, enterament il·luminats per la glòria de Crist, fruits de la Seva Passió, inundats pel Do de l'Esperit, el goig secret del qual serà sempre el d'establir la comunió i restablir la semblança, jugant amb les diferències.

Per aquesta vida perduda, del tot meva i del tot d'ells, dono gràcies a Déu que sembla haver-la volgut enterament per a aquest GOIG, contra i malgrat tot. En aquest GRÀCIES en el que està tot dit, d'ara endavant, sobre la meva vida, jo us incloc, evidentment, amics d'ahir i d'avui, i a vosaltres, amics d'aquí, juntament amb la meva mare i el meu pare, les meves germanes i els meus germans i els seus, el cèntuple concedit, com va ser promès!

I a tu també, amic de l'últim instant, que no hauràs sabut què feies. Sí, per a tu també vull aquest GRÀCIES, i aquest «A-DÉU» en el rostre del qual et contemplo. I que ens sigui concedit retrobar-nos com a lladres feliços en el paradís, si així ho vol Déu, Pare nostre, teu i meu.

AMEN! INSHALLAH!

Alger, 1 de desembre de 1993, Tibhirine, 1 de gener de 1994

Christian. †»

4.2 Endinsa't en el cor de les dones al peu de la creu, en el cor d'aquestes dones i en el cor de Jesús en sentir-les properes a Ell (Mc 15,40-41)

- Com aquelles dones, acompanyem Jesús avui en el seu sofriment. Contemplem la passió com el seu crit i la seva protesta radical davant la violència i la injustícia i el desamor humà.
- Amb quines experiències et connecta? Quines situacions i persones t'evoca?
- Què movilitzen en tu per estimar i servir més?

DISSABTE SANT

Esquinçar la vida per donar llum a l'inèdit

1 El part com a metàfora pasqual

Les dones tenen un paper fonamental en els relats de la Pasqua. Les dones van seguir i servir Jesús amb els seus béns pels camins de Galilea (Lc 8,1-3) i li van ser fidels fins al final, fins a la creu. Són testimonis, com tantes dones d'avui, de la permanència en les situacions límit, on el que toca fer és ser-hi i acompanyar la impotència i el dol, fins que emergeixi l'inèdit. Són testimonis de la llavor de l'amor entregat que, encara que invisible dins l'úter de la Terra, va obrint-se camí lentament cap a la llum, trencant lloses i sepulcres, donant llum a l'inèdit, perquè el Déu de Jesús no és un Déu de morts sinó de vius. Per això no és la nostàlgia del passat la que ha de caracteritzar la vida cristiana sinó la passió per la vida encara que hagi de travessar temps foscos.

En la història de l'espiritualitat femenina són moltes les dones que en explicar la seva experiència fan servir la imatge del part com a metàfora de la Pasqua. Entre elles la cartoixana Margarida de Oingt, per a qui la creu de Crist és semblant al llit del part. On Déu mare s'esquinça i dóna llum a una nova creació.

27

«Dolç Jesucrist. Qui va veure mai a una mare patir així durant el part? Però quan va arribar l'hora del part vas ser col·locada en el dur llit de la creu, d'on ja no vas poder moure't, ni gitar-te ni moure els braços com acostuma a fer l'home que pateix un gran dolor, ja que ells et van estirar i et van clavar tan fortament que no va quedar per desllorigar i et van obrir totes les venes [...] quan estaves parint el món sencer en un sol dia».²⁰

L'embaràs és una metàfora suggeridora i provocadora sobre el Dissabte Sant, com reconeix Javier Melloni.²¹ En el silenci i la foscor del sepulcre té lloc el segon engendrament de Crist i l'infantament de l'home, la dona i el cosmos renovat. Així, el sepulcre és contemplat com el ventre de la terra, on s'esdevindrà el miracle de la renovació plena de la vida. L'amor és més poderós que la mort i qui estima no mor mai: les seves llavors són *humus* i germen de la nova vida, encara que no es pugui controlar quan i on donaran fruit. Perquè, com cridaven les mares i àvies de la Plaza de Mayo, «encara que volguessin arrencar totes les flors, no podrien aturar la primavera».

20 CIRLOT, Victoria; Blanca GARÍ (1999). «Margarita de Oingt, la mujer árbol», a *La mirada interior. Escritoras místicas y visionarias en la Edad Media*. Barcelona: Martínez Roca, pàg. 175.

21 MELLONI, Javier (2010). *El Cristo interior*. Barcelona: Herder, pàg. 116.

La terra, la humanitat i el cosmos estan embarassats de Resurrecció, com ens va deixar escrit un periodista anònim guatemalenc desaparegut sota la dictadura dels anys vuitanta:

«Diuen que estic “amençat de mort”... Potser sí. Passi el que passi estic tranquil. Perquè si em maten, no em llevaran la vida, me l'emportaré amb mi, penjant de l'espatlla, com un morralet de pastor... Al qui és assassinat se li pot prendre tot prèviament, tal com els agrada enumerar als amenaçadors: els dits de la mà, la llengua, el cap. [...] Tot se li pot fer, i els qui em llegeixin es commouran profundament i amb raó.

Jo no em commoc gran cosa, perquè, ja quan era petit, algú em va xiuxiuejar a cau d'orella una veritat incommovible que és al mateix temps una invitació a l'eternitat: “No temeu als qui poden matar el cos, perquè no poden llevar la vida”.

[...] El procés de la Resurrecció comença per la primera arruga que ens surt a la cara; amb la primera taca de la vellesa que ens apareix en les mans; amb el primer cabell blanc que ens sorprèn un dia qualsevol mentre ens pentinem; amb la primera exhalació de nostàlgia per un món que es dissol i s'allunya, de sobte, davant els nostres ulls...

Així comença la resurrecció. Així comença això tan incert que alguns anomenen “l'altra vida”, però que en realitat no és “altra vida”, sinó la vida “altra”.

Diuen que estic amenaçat de mort [...]. I què? Si així fos, els perdono anticipadament. Que la meva creu sigui una perfecta geometria d'amor, des de la qual poder seguir estimant, parlant, escrivint i fent somriure, de tant en tant [...]

Ni jo ni ningú estem amenaçats de mort. Estem amenaçats de vida, amenaçats d'esperança, amenaçats d'amor [...]. Estem “amençats” de resurrecció. Perquè Jesús, a més del Camí i de la Veritat, és la Vida, encara que estigui crucificada en el cim de l'abocador del Món...».²²

22 Testimoni de José Calderón Salazar, citat per GARCÍA, José Antonio (1996). *En el mundo desde Dios. Vida religiosa y resistencia cultural*. Santander: Sal Terrae, pàgs. 125-126

2 Mestres del Dissabte Sant

Amençats de vida, amenaçats d'esperança, encara que l'esperança sigui sovint una «esperança endolada». Hi ha homes i dones que s'han fet experts a transitar i esperar en la nit. Són els nostres «mestres del Dissabte Sant».

M'ho recordava fa uns dies un amic musulmà de Mali, de nom Bakarit, que ve de tant en tant a resar a la nostra comunitat i que acostuma a ser força-

callat. Fa uns mesos, però, va trencar el seu silenci a partir d'un gest que vam introduir en una celebració: apagar el llum, sentir la foscor, encendre després una espelma i reconèixer-nos i mirar-nos a la cara sentint que estàvem junts. Aquest gest va connectar Bakarit amb la seva experiència al mont Gurugú i la por a la nit, quan les forces auxiliars marroquines entraven al campament per cremar-ho tot, dispersar-los i apallissar-los. Li va recordar tantes nits en què creia que moriria, que havia arribat al final de la seva vida, com els havia esdevingut a dos dels seus companys. Juntament amb la por, Bakarit ens explicava també el turment de les preguntes desesperades que es feia i la ràbia. «Per què ens odien? Per què ens bastonegen com a animals? Per què som negres? Per què som pobres? Per què?».

Ens va explicar també que cada dia, durant els vuit mesos que va estar a la muntanya, el que més alimentava la seva esperança era mirar les estrelles i sentir que hi havia llum, encara que fos minúscula, que les estrelles resistien la foscor, que lluitaven contra la nit, perquè no fos tot de nit. Mirar-les l'ajudava a no desesperar i a confiar en què es faria de dia i seguiria lluitant. Ens va explicar també que quan arribava el cotxe de l'Esteban Velázquez i la germana Francisca²³ amb mantes, sabates, menjar i bones notícies sobre els que havien saltat aquella nit la tanca, aquella nit sempre hi havia més estrelles, més llum, més esperança i menys por. I així fins que un dia ell també va saltar i va arribar a Melilla i després a Lavapiés. Ens va dir també que per això creia que Déu és una llum que encara que a vegades sembla que s'apaga és com un estel amagat, que encara que no es veu, dona força al cor perquè no es cansi d'esperar i que cal mirar sempre la llum més que no pas la foscor, per molt petita que sigui, i ajudar a fer que la llum arribi fins als que són enmig de la nit.

Aquest Dissabte Sant podem recordar i revifar la comunió amb Bakarit i molts mestres de la nit, experts a mantenir preguntes en la foscor i amb vides que són testimonis del deure de no desesperar. Amb ells, com a deixebles de Jesús i les dones que el van acompanyar fins al final, ens preguntem:

- És possible esperar quan sentim que la realitat és un carreró sense sortida?
- Com podem esperar contra tota esperança?
- Com esperen els vençuts, els últims, els darrers?
- Com hem après a esperar nosaltres mateixos quan ens hem trobat havent d'afrontar situacions límit?
- Què ens ha sostingut i ajudat en aquells moments de la vida i com puc oferir-ho a altres?
- Quins aprenentatges vitals hem fet en la densitat de la nit de les nostres vides?
- Què i qui ens ha ajudat a moure «la pedra del sepulcre»?

23 Persones de la missió catòlica a Nador que atendien els campaments de sudsaaharians al Gurugú.

El mal, la injustícia, la violència, el patiment existeixen en la nostra història però no hi tenen la darrera paraula. La tendresa de Déu és més poderosa i ella és la nostra esperança, ella ens sosté en els túnels foscos de la vida des de dins, travessant-los. Déu és la nostra esperança, el Déu de la vida que ens estima fins a l'extrem i que amb la seva passió ens regala l'esperança com a un do «contra tota desesperança» (Rm 4,18) si som capaços d'obrir-nos-hi. Però l'esperança no és una propietat privada sinó un regal comunitari, col·lectiu, un bé comú, com ens recorda el papa Francesc:

«Potser l'esperança és com les brases sota la cendra; ajudem-nos amb la solidaritat, bufant sobre les cendres per fer que el foc sorgeixi de nou. L'esperança ens estira. Això no és optimisme. És una altra cosa. Però l'esperança no és d'un, l'esperança la fem tots. L'esperança l'hem de sostenir entre tots. [...] L'esperança és quelcom vostre i nostre. L'esperança és cosa de tots».²⁴

²⁴ FRANCISCO, *Discurso pastoral a Cagliari*, 22 d'abril de 2013.

3 Maria Magdalena, «l'apòstol dels apòstols», mestra en la nit

30

I no només perquè la seva vida fos una llarga nit fins que la trobada amb Jesús la va alliberar i li va donar un nou horitzó restituint-la en la seva dignitat de filla de Déu, i apoderant-la per iniciar una nova vida i formar part del grup dels més propers a Jesús (Lc 8,2). Magdalena és també mestra en la nit i la crisi que suposa aquest Dissabte Sant.

Per això serà la nostra companya del Dissabte Sant. Agafats de la seva mà podem fer el seu itinerari de pèrdua, de la nostàlgia de la fe, del dol a l'esperança, del buit a la comunitat, del silenci a l'anunci.

Acompanyem Maria Magdalena en aquest camí, en el seu itinerari de dol, i podem anomenar també els nostres i els dels nostres ambients, i obrir-nos al Déu del consol (2Cor 1,3-7) per poder també consolar-nos enmig de tants fracassos històrics com s'estan produint en el nostre món i en els nostres ambients més concrets. Per això també hem de saber mantenir-nos desperts, perquè la Resurrecció és en primícia (1Cor 15,20), i com tota primícia té alguna cosa de seminal.

L'explosió de la vida s'escola per les esquerdes, com les llavors que floreixen en els murs o entre l'asfalt. Per això cal que demani viure, a l'aguait de la gràcia, atents a la resiliència que fa brotar sempre vida nova on sembla que no hi ha res més que despulles; atents a l'emergent, a l'inèdit viable, que sempre neix petit i fràgil, i demana cura i tendresa en la mirada, i reconeixement.

I això perquè:

«És sempre pel costat més petit d'on surten les coses grans. L'esdeveniment és Vida que irromp en una vida i arriba sense avisar, sense brillantor. L'esdeveniment té forma de llavor. D'ella pren la debilitat i la simplicitat. Hom no es fa contemporani de l'invisible, dels misteris que tanca la llavor. És només molt temps després, quan s'endevina que alguna cosa ha d'haver passat».²⁵

25 BOBIN, Christian. (1992). *Les Très-Bas*. París: Gallimard, pàg. 18.

Una de les nostres grans dificultats per captar les petjades de la presència ressuscitada de Déu en la vida són les mirades revellides i nostàlgiques que ens arrelen al passat i a la lamentació. Però el matí de Pasqua, s'albira amb un crit i una pregunta urgent per a la vida: «Per què busqueu entre els morts aquell qui viu? No és aquí», diu l'àngel a les dones (Lc 24,1-8).

El cristianisme és la religió de la memòria. La memòria, segons la teologia política, és l'actualització del record perillós de la vida de Jesús, la seva *memoria passionis* i la seva *memoria resurrectionis*. La memòria d'un Déu feble i alhora solidari amb els sofriments en la història dels exclosos i oblidats, i el seu posicionament de part de les víctimes perquè els sofriments no es repeteixin, i que ens cita sempre a afrontar el present i a encarar-lo. Per això necessitem desvincular la nostàlgia de la memòria. No és el mateix. Hi ha dues menes de nostàlgia. N'hi ha una que ens lliga al passat, com li va passar a la dona de Lot (Gn 19,26), que de tant mirar enrere en lloc d'afrontar el present va quedar presonera del passat i va acabar convertida en estàtua de sal; però també hi ha una nostàlgia de comunió, de Regne, que aspira a recuperar el somni d'una nova creació, d'un cel i una terra nous on no hi haurà més tristesa ni plor (Ap 21,1-8).

31

La primera classe de nostàlgia ens paralitza davant del present i ajorna permanentment el futur. La segona, en canvi, ens compromet amb el present i així va anticipant el futur. La primera classe de nostàlgia aspira a la repetició del que ja fou; la segona, a la creativitat i la novetat que estan per estrenar-se. «Déu és un Déu de vius i no de morts» més enllà de les lloses i els sepulcres. La trobada amb el Ressuscitat ens envia sempre al present i a allò quotidià (Mt 28,1-15), ens convoca al cor de la vida i ens cita de manera desconcertant i sorprenent a reunir-nos en el seu nom i a assenyalar les petjades de l'amor com un solc inesborrable en la història que cal seguir actualitzant, reproduint, fent gest, rostres, paraula viva.

Maria Magdalena, la primera testimoni de la Resurrecció de Jesús, es jugà el sentit de la vida en l'elecció entre la por o la nostàlgia (Jn 20,1-18). Mentre contemplem la seva experiència del Dissabte Sant i del matí de Pasqua, anem a

demanar a Déu que ens evangelitzi els sentits per poder situar-nos en la realitat no des de la lògica de la mort sinó des de la lògica de la vida, des de la lògica de la debilitat i de la creativitat fecunda i seminal de l'Evangelí.

26 Prenc algunes idees d'IZUZQUIZA REGALADO, Daniel (2014). *XV Capítulo General Apostólicas del Corazón de Jesús*, Collado Mediano.

3.1 *Amb Magdalena volem evangelitzar la mirada*²⁶

A Maria Magdalena li costa reconèixer la novetat del Ressuscitat perquè està tancada en la pèrdua i el plor, està tancada en el seu propi dolor com a mesura del món i això li impedeix reconèixer el Vivent. Amb ella podem preguntar-nos:

- I nosaltres com estem? Blindats en el nostre propi dolor i pèrdua, o estem diposats a mirar la nostra realitat i el món més enllà de les llàgrimes?
- «L'esperança cristiana estima la terra», i això demana una conversió de la nostra mirada. Demanem que la nostra mirada es faci més empàtica amb el món, amb la cultura, amb el nostre moment històric per poder també detectar i acollir les possibilitats que comporta, la força de la llavor encara que estigui en la foscor.
- Contemplem també Maria Magdalena en aquest temps de prova que és el Dissabte Sant. El que la constituirà com a testimoni és l'experiència d'haver vist el Senyor el matí de Pasqua, no haver vist les misèries i els temors propis, i els del seu grup. Preguntem-nos amb ella en què se sosté la nostra fe, on tenim posada la nostra seguretat.

32

Per Pasqua, som encara més conscients que la realitat és sempre complexa i espessa. Que no tot és nítid i que moltes vegades només ens hi veiem a contrallum. Però enmig de la densitat d'allò real, el Senyor Jesús es mostra, ja que el seu desig és revelar-se'ns. El verb utilitzat és *ofté* (fer-se visible) i això engendra astorament, risc, novetat. Potser aquesta pregunta també pot ajudar-nos en el dia d'avui: Ens atrevim a deixar-nos astorar, a sostenir el vertigen que suposa l'imprevisible, o preferim quedar-nos en la seguretat del que tenim conegut, controlat, encara que no ens satisfaci?

3.2 *Amb Magdalena volem evangelitzar l'olfacte*

Les imatges en què apareix Maria Magdalena amb els ungüents i els perfums el matí de Pasqua camí del sepulcre són un clàssic de la iconografia cristiana, que ens connecta fàcilment amb el sentit de l'olfacte. Per altra banda, el paisatge de la trobada amb el Ressuscitat i l'apòstol està contruït sobre la plantilla del

Càntic dels Càntics: les núpcies a l'hort, que representen les bodes de Déu amb la humanitat, on les aromes tenen un ressonància molt important.

Maria va al sepulcre de matinada, no pot viure sense Jesús, però encara hi ha tenebres. Maria va a buscar Jesús al sepulcre i no s'adona que el dia ja ha començat. Apareix amb gran claredat l'al·lusió al Càntic dels Càntics:

«En el meu llit, en plena fosca, he cercat l'amor de la meva ànima. L'he cercat i no l'he trobat... pels carrers i per les places... L'he cercat i no l'he trobat [...] No heu vist l'amor de la meva ànima?» (Ct 3,2s).

3.3 *Amb Magdalena prendrem consciència de les aromes*

Hi ha ambients, espais amb forta olor de mort, de rigidesa, de «ranci», i altres amb olor de vida, llibertat, frescor, amplària, etc. Podem preguntar-nos també quin «tuf» fan la nostra vida i els nostres entorns. De què fan olor?

- Quines aromes captem i reproduïm en les nostres vides, en els nostres contextos?
- De què fa olor l'esperança? Entre qui captem aquesta aroma i com la reproduïm en la nostra vida?

33

La vida cristiana no acaba el Divendres Sant, reneix el matí de Pasqua; per això, encara que haguem de travessar els «dissabtes sants» de la història i de la nostra pròpia existència, «la vida cristiana va de banquets i de bodes». Com podem captar i estendre aquesta aroma de les bodes de Déu amb la humanitat que ens diu que l'encarnació i la resurrecció són veritat avui en el nostre món?

La trobada amb el Déu viu succeeix el primer dia de la setmana, quan encara és fosc, temps d'aurora. Per això, el seguiment de Jesús, la nostra vida de fe, ens la juguem no en com gestionem la mort, sino en com olorem la vida i com ens contagia el seu perfum: l'olor de victòria sobre la mort, l'olor del triomf de l'amor sobre el desamor i la violència, el triomf de la solidaritat sobre l'egoisme, la victòria de la justícia i el bé comú sobre la perversió del diner i el poder i la seguretat a qualsevol preu. El papa Francesc, en referència al diner, l'anomena «el femer del dimoni».²⁷ Hi ha llocs que fan pudor i que fan impossible la vida.

Podem preguntar-nos:

- De què fan olor la nostra vida, les nostres comunitats i els nostres grups?
- Com renovar aquesta Pasqua, allà on som, l'olor de pa acabat de sortir del forn per compartir i repartir com un bé comú amb tots i totes els qui pateixen fam i set de justícia en el nostre món?

²⁷ II Trobada amb moviments populars. Bolívia, 2015.

L'olfacte és el sentit del discerniment per excel·lència. Potser per això, en aquest dia, en companyia de Maria Magdalena ens podrem demanar també quines són les olors dels empobrits, dels refugiats, dels migrants, de les persones d'altres cultures i religions, i com ens afecten, i com amaren amb la seva aroma també les nostres vides, els nostres espais eclesials i socials ampliant-los i dotant-los de nous significats.

3.4 *Amb Magdalena volem evangelitzar l'oïda*

El que desperta Maria Magdalena del seu somni nostàlgic i el seu dolor és escoltar el seu nom, ser anomenada personalment pel Déu de la vida. El nom representa el més autèntic i original de les persones. Jesús, en anomenar, personalitza. Ser anomenats significa ser reconeguts i estimats pel que som. Això és possible perquè l'apòstol, tot i que està enmig del desconcert i el dolor, no ha perdut la capacitat d'escolta:

- A través de qui, avui, el Déu de la vida pronuncia el nostre nom i quina és l'originalitat que ens reconeix com un do per posar-lo en circulació perquè, en aquest moment de la nostra existència, hi hagi vida en abundància en els ambients en què ens movem?
- I nosaltres? Anem per la vida anomenant i reconeixent les persones o reduint-les a massa i anonimat? Deixem que ens sorprenguin o les deixem presoneres en prejudicis, etiquetes, experiències viscudes en el passat? Són el centre de la nostra vida i del nostre treball, o han acabat per ser simples instruments que «utilitzem i llencem», segons els nostres interessos o els de les nostres institucions? Agafats de la mà de Magdalena cuidem aquest Dissabte Sant i aquesta Pasqua, alliberem-nos de mirades revellides i estereotipades, per poder descobrir les persones que ens envolten d'una manera nova, incorporant altres matisos en les nostres percepcions i reconeixent-nos els uns per als altres com ecos del Mestre.

3.5 *Amb Magdalena volem evangelitzar el nostre gust i el nostre tacte*

Després del dol, Magdalena s'obre, s'alimenta de la nova vida, però ha hagut de passar el seu dol, i superar la nostàlgia. Maria Magdalena ens situa davant d'una conjuntura sempre costosa en la nostra vida: «atrapar» o «llançar», aferrar-nos a la seguretat del que coneixem i intentem posseir i fer de Déu una seguretat i tenir unes vies d'accés a Ell «fossilitzades» o bé obrir-nos a la seva novetat inatrapable que ens urgeix a innovar camins, llenguatges, vies de trobada amb

Ell, de generació en generació i des de la diversitat que ens caracteritza com a humanitat.

Potser ens hi pot ajudar, un dia com el d'avui, practicar corporalment l'experiència del que suposen dos verbs que resulten oposats: «aferrar-nos» i «obrir-nos» i reconèixer com ens sentim en fer-ho. Fer-nos conscients de les nostres resistències, ganes, temors, impaciències, amb més consciència i llibertat en aquesta dinàmica d'obertura, per llançar-nos a la novetat de Déu, a la que ens repta Maria Magdalena i a assumir les conseqüències del que comporta. La vida és un constant aprendre a dir «hola» i «adéu». «Agafar» i «deixar anar», però no és fàcil. En l'aprendre a viure deixant anar i no aferrant-nos al passat o a les seguretats, ens juguem la trobada amb el Déu viu. En l'art de viure deixant anar, Magdalena és també una bona mestra en el camí.

«Tot i ser de nit...» Maria Magdalena se n'anà cap al sepulcre. L'immens dolor no la va deixar paralitzada, el seu cor destrossat va continuar anhelant i buscant. El seu cor, els seus ulls més enllà de les dades empíriques de la realitat, presentiren que la Bona Notícia viscuda amb aquell profeta de Natzaret no es podia haver acabat amb la seva mort, encara més quan ella mateixa havia experimentat profundament que en enterrar aquell cos havia enterrat amb ell tots els somnis i les expectatives d'una albada diferent per als pobres i els exclosos d'Israel.

35

La seva temptació, potser com la nostra, fou la de refugiar-se en el passat i, en el seu propi dolor, llepar-se les ferides. Ara bé, en escoltar el seu nom en boca de Jesús, va reconèixer en l'hortolà el seu Rabbuni, el seu Mestre, i en reconèixer-lo se'n féu proclamadora, apòstol *apostolorum* enmig d'un munt de dificultats. El «Vés i digues als teus germans i germanes» que va escoltar per boca del Vivent, la portà a recórrer camins insospitats per a una dona de la seva època. Afrontà el present i anticipà el futur.

Potser també a nosaltres ens pot passar avui que caminem una mica desconcertats i plorosos davant d'un present que no acabem d'entendre i davant d'un munt d'expectatives, somnis i projectes que no han acabat com pensàvem. El Ressuscitat pren el cos de molts hortolans, persones i fets que se'ns presenten en el camí de la vida quotidiana i dels fets de la història com a Magdalena.

El Ressuscitat ens convida a endinsar-nos en l'espiritualitat del deixar anar. Viure deixant anar és dir «hola» al que és nou i al que despunta com a alternatiu avui en els nostres ambients, i dir «adéu» al que es va quedant ranci en la nostra manera de ser i estar en el món, també com a comunitats cristianes.

Però, per viure deixant anar, també necessitem elaborar adequadament els dols. Només deixant anar podem obrir-nos al futur. Si no deixem anar, ja no ens cap res més. Si amb el que ja tenim, està ocupat el nostre espai físic, afectiu, mental, no hi ha lloc per a res nou. Per això necessitem deixar anar, desallotjar, deixar espai. Si no ho fem, la nostra vida, les nostres comunitats, els col·lectius

en els què participem, l'Església es quedarà revellida, nostàlgica i plorosa, i la nostra fe i el nostre compromís quedaran reduïts a la ideologia i a tòpics o a frases fetes.

Endinsar-nos en aquest «deixa'm anar» de Jesús a Magdalena és atrevir-nos a fer-nos una pregunta que sempre resulta tremendament incòmoda:

- Què és el que el Senyor ens demana que abandonem, que deixem per poder reconèixer-lo com El Vivent avui, aquí i ara?
- Quina novetat ens inspira avui el seu Esperit, com a Església, com a comunitats, per testificar que Déu no és un Déu de morts sinó de vius?

4 Pistes per a la pregària

4.1 Recorre amb Maria Magdalena (Jn 20,1-18) el seu itinerari del dol a l'esperança «contra tota desesperança» (Rm 4,18)

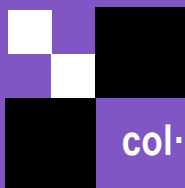
- És possible esperar quan sentim que la realitat és un carreró sense sortida?
- Com podem esperar contra tota esperança?
- Com esperen els vençuts, els últims?
- Com hem après a esperar nosaltres mateixos quan ens hem hagut d'afrontar situacions límit?
- Quins han estat els nostres suports i ajuda en aquests moments de la vida i com els podem oferir també a l'altre?
- Quins aprenentatges vitals hem fet en la densitat de la nit en les nostres vides?
- Què i quins ens han ajudat a córrer la pedra del sepulcre?

4.2 Pregar al Déu del consol (2Cor 1,3-7) perquè converteixi els nostres sentits

D'aquesta manera, podrem descobrir en la quotidianitat de la vida que l'amor és més poderós que la mort, la violència i la injustícia.

Per on anem descobrint la presència viva de Déu en el món i en la nostra existència concreta?

col·lecció virtual

1. **Mons. Romero, un defensor profètic dels Drets Humans.** Xavier Alegre
2. **Treinta años de reformas laborales en España.*** Joan Coscubiela i Eduardo Rojo
3. **Al qui té, li donaran encara més; al qui no té, li prendran tot.** José Eizaguirre
4. **Injustícia i ineficàcia. Una anàlisi crítica de la reforma laboral 2012.** Julia López
5. **Les finances al servei del bé comú i de la pau.** Mario Toso
6. **Un salari que respongui a la dignitat humana i al bé comú.** Jesús Renau
7. **Deu barques varades a la platja.** Josep Lluís Iriberrí
8. **Reflexions sobre “espiritualitat del treball” en temps de precarietat.** Darío Mollá Llácer
9. **Immigració i noves cruïlles.** Alberto Ares
10. **Què ens hi juguem?** Diversos Autors
11. **Romeros d'Amèrica.** José I. González Faus
12. **Recés a la ciutat.** Pepa Torres Pérez

* Títols editats només en castellà

La col·lecció virtual és el recull de materials publicats exclusivament al web. Aquí hi trobareu quaderns que per la seva extensió o pel seu format i estil diferents no hem editat en paper, però que tenen el mateix rigor, sentit i missió que els nostres Quaderns CJ. Desitgem que circulin per la xarxa, i per això comptem amb vosaltres.

Trobareu tots els quaderns d'aquesta col·lecció a: www.cristianismeijusticia.net/virtual